

Zadanie 1.3. Gromadzenie, zachowanie w kolekcjach *ex situ*, kriokonserwacja oraz charakterystyka, ocena, dokumentacja i udostępnianie zasobów genowych i informacji w zakresie roślin warzywnych, sadowniczych, ozdobnych i miododajnych oraz spokrewnionych dzikich gatunków

Wykonawca:

Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach.

Współpraca:

- 1) Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Karzniczce - Zakład Doświadczalny Oceny Odmian w Lisewie;
- 2) Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie;
- 3) PlantiCo - Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze w Zielonkach;
- 4) „Spójnia” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Sp. z o.o. w Nochowie;
- 5) Arboretum i Zakład Fizjografii w Bolestraszczykach;
- 6) Polska Akademia Nauk Ogród Botaniczny - Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie;
- 7) Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu;
- 8) Towarzystwo Przyjaciół Doliny Dolnej Wisły w Grucznie.

Cel zadania:

Celem zadania jest gromadzenie zasobów genowych roślin warzywnych, sadowniczych, ozdobnych, i spokrewnionych dzikich gatunków, utrzymywanie zgromadzonych obiektów w stanie żywym w kolekcjach *ex situ*, ich dokumentacja, charakterystyka, ocena i udostępnianie dla celów hodowlanych, badawczych, szkoleniowych, na rzecz wyżywienia i zrównoważonego rolnictwa oraz rozwoju terenów wiejskich oraz zwiększenia różnorodności w ekosystemach rolniczych.

Uzasadnienie zadania:

Utrata różnorodności biologicznej roślin uprawnych w ogrodnictwie spowodowana jest stosowaniem monokultur gatunkowych i odmianowych, w tym odmian zawężonych genetycznie, oraz zaniechaniem tradycyjnego sposobu gospodarowania na terenach wiejskich. Systematycznie obniża się liczba starych i lokalnych odmian uprawianych w ogrodach i sadach przydomowych. Potwierdzają to obserwacje prowadzone podczas ekspedycji terenowych banku genów. Proces zmniejszania się różnorodności odmian roślin warzywnych i sadowniczych jest szczególnie widoczny na obszarze Zachodniej Polski. Stare, bezpowrotnie eliminowane odmiany, często posiadające odmienne i cenniejsze cechy użytkowe niż odmiany znajdujące się aktualnie na rynku, są wartościowym źródłem zmienności do genetycznego udoskonalania roślin ogrodniczych. Ich walory użytkowe - między innymi żywieniowe i prozdrowotne, oraz nierzadko genetyczna odporność na patogeny powodują, że po latach wprowadzane są z powrotem do uprawy. Przykładem tego są stare odmiany jabłoni, grusz, śliw czy zapomniany dereń jadalny. Dlatego w obliczu postępującej erozji genetycznej roślin warzywnych, sadowniczych i ozdobnych konieczne jest zgromadzenie i zachowanie w stanie żywym w warunkach *ex situ* rodzimych materiałów genetycznych o bieżącej lub potencjalnej wartości do hodowli i bezpośredniego wykorzystania. Konieczne jest też zachowanie w kolekcjach *ex situ* dziko rosnących gatunków, gatunków spokrewnionych z uprawnymi oraz wycofywanych

z uprawy odmian krajowych i zagranicznych, będących źródłem poszukiwanych, cennych cech genetycznych i użytkowych. Ważnym efektem realizacji zadania będzie zachowanie istniejących zasobów genowych roślin miododajnych, które są niezbędne dla zachowania bioróżnorodności bazy pokarmowej dla owadów pożytecznych, a w szczególności owadów zapylających mających kluczowe znaczenie w produkcji ogrodniczej i rolniczej.